

הרבי שרגא פייבל רוזנטל

בדין חורה ממתנת שכ"מ

שאלת:

שכ"מ שנtran כל נכסיו בדין מתנת שכ"מ גמורה, ומת, וטוענים היורשים שהJOR בו אביהם קודם מיתהו. האם נאמנים, והאם מספקא לא נוציא מהם הנכדים שבחווקתם.

תשובות:

שלא יknו כלום אלא לאחר מותו. הרי שסביר טעם החורה בשעהה, משום שעדיין לא הגיע זמן המתנה, שלא התבונן אלא שיקנה לאחר מותו, והיינו מהולי זה, ובזון שלא מת מהולי זה, לא נגמרה מתנתו. ומפרש האומדנא אמר"י בגם, לא דדרתו אם ימות ומתורת תנאי כדפרשב"ם, אלא דהאומדנא היא שאין כדוגמיה בדין, אבל שיקנה לאחר מיתה. ומהני מתקנת נותן אלא לאחר מיתה. ומהני מתקנת ה"ול שיקנה לאחר מיתה, אף שכבר אינו שלו. וכמיש"ב הר"ט בה"ח שם שאינה קונה אלא לאחר מיתה.

ובגמ' (דף קנ"א ע"א) אמר שמואל כל שאללו עמד חור, חור במתנתו. והיינו אף بلا עמד יכול לחור בו ממתנתו ובין לעצמו בין לאחרים.

והנה להרמב"ם שאין קונה ואין מקנה אלא לאחר מיתה, היינו טעמא שיכול לחור בו, משום שאכתי לא חל כלום. וב"ב (בפ"ט שם התו') "שייש לו לחור עד שימושה", משמע שהוא משום שאכתי לא חל, וכמקנה לאחר ל', ובמקנה דשלב"ל לר"ט (ב"מ דף ס"ז) שיכול לחור בו כיון שעדיין לא חל. אמנם

א. יבאר נ' דרכים

בטעם החורה ממתנת שכ"מ. מתני' ב"ב (דף קמ"ו ע"ב) שכ"מ שכח כל נכסיו לזרים וכו' לא שיר קרקט' כל שהוא אין מתנתו قيمة. ופרשב"ם ואם עמד חור. ובגמ' שם מבוי שהוא משום אומדנא אמר"י התרמן תנא דאול' בתר אומדנא וכו'. ופרשב"ם שנראין הדברים שמחמת מיתה נתן וע"מ שאם לא ימות לא התקיים המתנה רודאי לאו אדעתא דהכי יהיב לי' שאם יעמוד מחליו ימות ברעב. מבוי שהוא בעין תנאי, שאם יעמוד תחתTEL המתנה, שלא נתן אדעתא דהכי. ובתוס' ד"ה מאן כ', צ"ע אי שייכא הר' מילתא לדברים שבלב דאף שלא התנה בפירוש מ"מ אומדנן דעתו ובלבו ובלב כל אדם הוא שرك אדעתא שימוש מהولي זה הוא נותן ומשוויה בשערם בטלת המתנה. [עי' לשון רשב"ם, ואפי' קנו מידו, וע"ב צרייך להגיע לתנאי.]

וברבב"ם (להלן זכו"מ פ"ח הי"ד) שכ"מ שכח כל נכסיו מתנה סתם ולא שיר כלום, אם עמד חור וכו', שאומדן דעת הוא שלא נתן וזה הכל אלא שתתכוון

ב. **יביא פלוני הראשונים במעבשו אם יכול לחזור בו בעודו שכ"מ.** ויבארם. והנה בהוא דאמר שמאלו כל שעמד חזר חזר במתנתו אף לא עמד כי הריטב"א, דלאו כלל הוא דבאו אמר מעבשו אין יכול לחזור בו, אלא א"כ עמה. וכן בחקristol כל נכסיו דמייעי לחזו ברף Km"ת: אי יכול לחזור בו או לאו, כי דאף להצד שיכל לחזור בו הינו דוקא בעמד אבל לא עמד א"י לחזור בו. והביאו הנמק"י (ריש דעת"א מדפי הריב"ף), וכן במצוות מלחמת מיתה יכול לחזור בו רק אם עמה. אמן רעת התוס' (דף קע"ד ע"ב) ד"ה שכ"ט בחקristol יכול לחזור בו אף אם לא עמד. וב"ט ברמב"ז וש"ר שהק' שם בקי' התוס' ווצ"ע על הנמק"י שהביא ג"כ קוי התוס' ותי' הרמב"ז, ולדבריו דדווקא עמד לא קשי' מיד. וכבר עמד בזה בס' כתנות פסים). ובנמק"י נדרים (דף י' מדפי הריב"ף) הביא פלוני הראשי' בזה. דעתך הרשב"א להרי' בר"מ, וכן בתשוי' (ח"ג סי' קב"ז) האריך בזה דאף אם לא עמד, חזר.

ולדעך הריטב"א מבו' דבר' דיןין נינחו, הא דעתך חזר, והא דחוור אף בלבד עמד. דאשכחן גוננא דדווקא בעמד חזר. ובין הדבר דבנטם מתנת שכ"ט אינה חלה אלא לאחר מיתה, וכמש"כ הרמב"ם דמשׁוּה יש לו לחזור בו עד שימות, וע"כ אף בלבד עמד, דאכתי לא חל. אבל באומר מעבשו או בחקristol דעתך לגבוה כמסירתו להדיות והוי במעבשו וס"ל דחל מעבשו, ע"כ אין יכול לחזור בו אלא א"כ עמד, ובטע

לרשב"ם שפי' דבעמד חזר משום תנאי שם יעמוד תחתTEL המתנה, מבו' דבלא"ה לא תחתTEL המתנה. ואפשר משום שמת לבסוף, אך הוא איז'ו מאותו החול. ולכאי' הינו טעמי' משום רכבר הקנה מעטה, רק נדר הדין דמתנת שכ"ט שאין קינה אלא לאחר מיתה או עם נמר מיתה (עי' קל"ג). דכירושה שוויוה רבנן, אך הוא מקנה ונוטן כבר מעטה. וביותר למש"כ התוס' גיטין (דף י"ד ע"ב) בדבריו שכ"ט בשמתם במסורים למקבל משעת נתינתו או אמרתו. וכ"כ הטור (סי' ר"ג) קינה לבשימות למפרע משעת נתיננה. ועי' בקצוחה (שם סק"א) שהאריך בזה בש"י הראשונים. וא"כ אין לפרש הא דיכול לחזור בו דאכתי לא חל, דהא בנסיבות יקנה למפרע. ועכ"ל דהוא נמי בכלל האומדן, כיון דאין נותן אלא מלחמת מיתה, אכתי לא נמר דעתך ואם ירצה לחזור בו יוכל לחזור בו. וצ"ל דהוא ג"כ בלבו ובלב כ"א, והוי אומרנו דMOVICH שבן דעתו שם יהוזר בו לא תתקיים המתנה. עוד אפשר שהוא ג"כ בכלל התקנה שלא תטרוף דעתו, דאם לא יוכל לחזור, אכתי יש לחוש שתטרוף, וע"כ תקנו שיוכן לחזור בו.

נמצאו ג' דרכיהם בהא דיכול לחזור בו אף בעודו שכ"ט. א. להרמב"ם משום שעדיין לא חל כלום. ב. שהוא מטעם אומרנו ותנאי שיוכן לחזור בו, והינו שם יהוזר בו אינו נותן מעיקרא. ג. אף שחיל כבר, מ"מ יכול לחזור בו ולבטל המתנה מבאן ולהבא ומתקנת חו"ל שלא תטרוף דעתו.

ומש"ב הרמב"ם (פ"ט ה"ט) גבי מקדיש נכסיו שם עמד חור בכל, דמשמע רוקא עמד, אין הכרה, בכל מתנה שב"מ נ"ב ב' (פ"ח ה"ד) שם עמד חור, ורק בפ"ט ה"ט ב' דיבול לחור אף بلا עמד, ולא הוצרך לפרט בכ"ט אלא לנופא דליישנא نقط דאם עמד חור, וה"ה אפי' לא עמד. ובלאה"ג ב' ב��וצה"ח (פרק"ו) דכל הספק בהקדש הינו רוקא לו עצמו, דלגבי היורשין אייז אלא נדר, ואין צריכין לקיים נדרו אף אם לא חור, וע"כ ב' עמד. ובperm"א (ס"י ר"ג ס"ג) ב' וכן דין הקדש בדין מתנה שיוכל לחור בו כמו מתנה. ובמסמ"ע (פרק י"א) פירשו דהינו אף بلا עמד, וב��וצה"ח הנז' נ"ב ב' בפשיות דאף بلا עמד יכול לחור. ובנתייה"מ (פרק"ו) הביא ד' הנמקי" דדווקא בעמד.

אמנם אף לדע' השו"ע דבמעבשו אין יכול כלל לחור בו בהקדש אף بلا עמד מצי הדר بي, מ"מ מצינו גוננא רוק בעמד יכול לחור בו, והוא בח"ט (ס"י קב"ה ס"ט) בנתן לשליה אין יכול לחור בו או א"כ עמד, והוא מהטור שם בשם הרמ"ת, דכיוון שהוחזיא הממון דעתו שיקנה מיד אם יחוור, וכן בנתן למქבל המתנה אין יכול לחור בו או א"כ עמד. והרמב"ם אפשר שחולק גם בזה. והרשב"א ס"ל דבזה אף עמד אין חור, ולהרשב"א לא מצינו כלל הילך בין עמד ללא עמד, וככלא הוא דכယיל שמואל שכל שעמד חור חור במתנתו אף בלא עמד. ולפי"ז אפשר שאיז תנאי

טעמא כמש"ב הרשב"ם, דאדעתא דהכי
שייעמוד וימות ברעב לא נתן.

ולפי"ז אפשר אף בדע' רשב"ם לפреш כן, דלעולם מורה לטעם הרמב"ם דاكتי לא חל ולכון מצי הדר בי. ולפי"ז לטעם דאדעתא דהכי לא נתן דמהני אף בامر מעבשו, דבמעבשו ל"ש האי טעם, ודוקא בעמד, וכן ביאר בקה"י. ולפי"ז אין הכרה לפреш טעם אחר במה שיכל לחור בו בעודו שכ"מ, וכל הטעם הוא דاكتי לא חל, וכשהלא שיק' האי טעם אין יכול לחור אלא בעמד ומשום אומדנא.

ודעת הרשב"א וש"ר דפליני אפשר דפליני רק בהקדש וס"ל דלאו אמר מעבשו דמי. ובכ"ב בנומי" נדרים, וכ"ב באחיה'ז (ח"ב יור"ד ס"י כ"ב) דס"ל בכה"ג נמי אין חל אלא לאחר מיתה (והכי דעתה). אבל במעבשו אפשר שיוורו שאין חור א"כ עמד. אמנם דעת הרמב"ם דבאו אמר מעבשו אפי' עמד אין חור, שב' (הלו' זכי' פ"ח ה"ח) דבמעבשו קנה הכל ואין יכול לחור בו. וכ"פ בשו"ע (ס"י ר"ג ס"ט). ובנתייה"מ (שם סקי"ג) ב' דהינו רוקא אמר מחיים, אבל בסתם מעבשו, אפשר שמודו בעמד חור בו. ולפי"ז לא מצאנו שיוכל לחור רוקא בעמד. ולהר"מ לטעמי" א"ש בעמד נמי פי טעם דלא הני הומן, דלא קנה אלא לאחר מיתה מוה החולי, ומה"ט כל יכול לחור בעמד יכול לחור אף בלא עמד דاكتי לא חלה המתנה.

דשנואל כל שאילו עמד חור חור במתנתו, ולא אמר חור בחליו. והיינו משום דעתך איז'ו חורה מהמתנתה, אלא מילא בטילה המתנה בשעהה, ורק כשחור בחליו הוא "הור במתנתו". ובHAM"ד כי עוד טעם דבעמד נתבטל טעם התקנה שהי' כדי שלא תטרוף דעתו, דברין שעמד ל"ש הטעם ובטלה התקנה ומילא אין המתנה כלום (וטעם זה לבאי' הוא דוקא בלא קניין). וככ"פ רעתם דעתך איז'ו מהתורת חורה, אלא עצם העמידה מבטלת הקניין או משום אומדן או משום שלא נגמלה המתנה או משום דבטל טעם התקנה.

אך לבאי' מצינו להרבה הראשונים דבעמד נמי מטעם חורה הוא. בתוס' (דף קנ"ג ע"א) ד"ה ולא ו"ל: והירושים הי' טוענים שעמד ואע"פ שלא היו טוענים שחזור בו דודאי כיון שעמד מסתמא ודאי חור בו אע"פ שלא אמר בפירוש, ע"ב. משמע דבאי' חורה, אלא דמסתמא ודאי חור בו. וב"כ ריבינו גרשום שם והיו היתומים אומרים לאח"כ עמד מהלוי וחור בו. וכן במרדי כיון דה' (ס"מ תר"ל) שב' שיש לנו לומר שחזור בו. וב"מ מהמשך ר' התוס' שם שאפי' לא פירש שחזור בו, יש לנו לומר שחזור בו. ובשטמ"ק שם הביא בשם רש"י שחזור בו, והק' שא"צ חורה. וברשב"ם לפניו שב' שם ד"ה לנו שלא עמד בנתים ולא חור בו, משמע דבאי' נמי חורה. שב' דע"י שמאותו חול' מת, ידע"י שלא עמד ולא חור. והיינו חורה ע"י העמידה. והרשב"ם לטעמי צ"ע, שחרי פ"י במתני" (דף קמ"ו ע"ב)

כלל אלא במש"ב הר"מ דאכתי לא חל. אבל להטוש"ע מצאנו עכ"פ בהוציה מידו, דדווקא עמד חור, וה"ט דחל מעתה, ובעמד חור משום תנאי וכדרישב"ם.

**ג. יIRON בגדר דין עמד חור.
ואם בעיןן חורה או שעצם העמידה מבטלת המתנה.**

והנה בהא דעתך כי הطور (ס"י ר"ג ס"ב) שאין צורך שיחזור בפירוש בשיעמוד ולומר חורוני בז, אלא מיד בשיעמוד תבטל המתנה אפילו אינו אומר כלום. והוא מדברי הרא"ש שב' פ' מי שמת (ס"י ל"ב) שנתקבלה המתנה אף' לא שמענו שחזור בו. ובפ' מי שאחزو (ס"י ג') ביאר דהינו טעמא משום דהורת שב' מ' הו' משום אומדן, ואנן סחד'י שאינו רוצה שתתקיים בשיעמוד. וכפרשב"ם הנז' שלא ימות ברעב, ואדרתא שיבリア לא נתן, ואין צורך חורה כלל. וריך מדאמר' עמד חור, ואי בעי' חורה למאי נקט עמד, הא בלאה"ע מצי הדר בז, וע"כ דבעמד אין משום חורה, אלא עצם העמידה מבטלת המתנה. והוא ג"כ מהתורת תנאי שאם יעמוד תבטל המתנה. ולදעת הרמב"ם ילו' פ' דאכתי לא הגיע זמן המתנה ולא נגמלה, כיון דאין חלה אלא לאחר מיתה והרי לא מת, ומשו"ה נמי א"צ חורה כלל. וב"כ הריב"ש (תש"ז ר"ז) שא"צ חורה כלל. וריך מלישנא דמתני' (דף קמ"ו ע"ב) שאין מתנתו קיימת. ואפשר שכונתו להרמב"ם דאכתי לא חל, וכשעמד לא נגמלה המתנה. וכן לישנא

הקדש, דכל שעמד חור אף בחליו חור, ולא מצאנו חילוק בין עמד ללא עמד (וב"מ בדבוריים (דף קמ"ט) ד"ה שכ"מ, יעוז'ש), רטעמא דחוורה משום אומדן ואתנאי שיווכל לחור, ואם חור תבטל המנתנה, ובעמד נ"ב חור בו. וליכא כי תנאים וב' דיןין, אלא כיון שתנתן מהמתה המיתה, אכתי לא גמר בדעתה, ודעתה שיווכל לחור בו. ורעת הריטב"א דבר דיןין הן, ועמד חור שע"ט ישימות נתן, והרי לא מות, והמתנה בטילה מאילין, ואף בעמבייו ובחקדש, ומה שיכול לחור בעודו שכ"מ, היינו משום שאכתי לא חל המתנה עד המיתה, ודוקא בסתם, אבל בעמבייו או בחקדש א"י לחור אלא בעמד. וכן לדעת הטור והרא"ש שלא בע"י חורה בעמד, ועמד מהני אף אי לא מהני חורה סתם בהאי ריצאו מיד הנותן. ובסתם מתנת שכ"ט מהני אף بلا עמד דאכתי לא חל, דין לפרש משום אומדן שיווכל לחור דאם כן אף אמר מעבשו, ואפשר דליה מהני מעבשו שלא יוכל לחור בו בסתם. וטעמא דתקנה שלא תטרף דעתו נ"ב אפשר דמשו"ה יכול לחור ובאמר מעבשו או שייצא מתח"י דעתו שלא יוכל לחור בו. אמן יותר פשוט למוד רחינו משום שאכתי לא חל, ואף להטור שכ' שכונה למפרע והוא מטופ' והרא"ש גיטין (דף י"ד ע"ב) דאפי' מטה מקבל בחיי נותן וכיה כבר בשעת אמרה ונוטן לירושיו. ובקצוה"ח (ס"י רמה"ה סק"ד) כ' דמשו"ה אין המקובל יכול לחור בו אף קודם קודם המיתה בששתק בשעת המתינה, דוגכה למפרע. וא"כ

רעמד חור, דאדעתא שיימוד לא נתן שלא ימות ברעב, ולה"ט א"צתו חורה. ובදעת התוס' דבעמד בעי' נמי חורה מבוי' דליך אומדן על העמידה עצמה, אלא האומדן היא שיווכל לחור בו. וב' הדבר, שדרעתו שיווכל לחור בו, ואם חור תבטל המתנה,otto א"צ תנאי גם על העמידה, אלא חד דינא הוא עמד ולא עמד וחדר טעמא, דדרעתו שם יחוור תבטל המתנה, וכשעומד איכא אומדן שודאי חור בו.

ולתנך דסבירי דבעמד נמי בעי' חורה, ייל"ע חורה זו מה היא, אי בעי' בפה ובפני עדים או דסגי בלבד, ומושוויה מהני אף שלא אמר. ואף אי בעי' בפה ובפני עדים, בעמד, הוילבו ובלב כ"א וכחוציא בפיו דמי, דאנן סחדוי שחור. ולפ"ז אם יאמר בפירוש בשעומד שאינו חור בו, א"צ קניין אחר, שהרי לא נבטל הקניין הקודם. אבל לדע' הרא"ש ודיעמי' שהעמידה עצמה מבטלת המתנה, מבעי' קניין אחר אף באומר שאינו חור. אמן אי משום תנאי הוא כדפרשב"ס שם יעמוד תבטל, אפשר שיכול לבטל התנא ולמהלו, ועי' כתובות (דף ע"ג ע"א) ובתוס' שם, ובתשי' הרא"ש (כלל ליה ט'), ואכמ"ל. וכן אם אין דעתו צללה בשעה שעמד, دائיבע"י חורה, לכוא' בעינן דעת לחורה ובכח"ג לא תבטל. אמן אי העמידה מבטלת, א"צ דעתו כלל בשעת העמידה. ועכ"פ נמצא דדברי התוס' דבעמד בעי' נמי חורה עלין בקנה אי עם דעתם נבי'

ראיכא נמי חוקת חולה דמעיקרא. ולדע' התוס' ילה"ע כיון דאין הנידון כלל על החולי והעמידה לכשעצמם, אלא בתורת היבי תמציא לידע שהור בו, והספק הוא על הchorה אם הור בו, א"כ י"ל שלא שיק' לדון בזה חוכה דהשתא וдумיקרא על החולי והעמידה, כיון שא"ז שורש הספק, ודינני chorה לא נאמרו אלא במקומות שמורים הם על גוף הספק שלפנינו ולא כשהם על פרטיהם צדדים שאינם נוגעים לנוף הספק, אף שע"ז נוכל ג"כ לידע לעניין הספק. ודוגמא לדבר: אם יהא ספק אם פלוני נתן נת לאשתו, ובכדי שתין עבר במקומות שתקטע ידו או רגלו, אותו נימא דראיכא חוקת הנוף שנשאר שלם ולא נתגרשה אשתו. ובפושטו וראי ל"ש בזה חוכה, כיון שאין ספק לפנינו כלל אם נקטעה ידו, אלא אם נתגרשה אשתו, ואף שע"ז שנכרייע שלא נקטעה ידו מAMILא נדע שלא נתגרשה, מ"מ כיון שאין ספק כלל על גוף ל"ש ולא נאמר בזה תורה חוכה. והכא נמי כיון שאין ספק על העמידה אלא על chorה איך שיק' לדון בזה תורה חוכה. ובשלמא להסברים הרעמידה נופא מבטלת המנתנה, א"ש, דחוכה דהשתא שלא עמה, וחוכה קודם מיתהו אי נאמנים עכ"פ להעמיד הממון בחוקתם. דכשאין טועני וראי

ה. יdon ai chiyissen lchorah beulma, vbmtnat shc'm.

והנה ילו"ע בשטוענים היורשים בטענת ברוי שםמו מאביהם שהור בו מהמתנה קודם מיתהו אי נאמנים עכ"פ להעמיד הממון בחוקתם. דכשאין טועני וראי

לבאו' לא שייך לפרש טעם הchorה דעתן דاكتוי לא חל, דהא לאחר מיתה יוכה למפרע. ואפשר דהינו דווקא רוחזיא הממן מרוח"י, דבזה א"י לחור א"כ עמה, אבל בשאר מתנת שכ"ט אינו למפרע, ומשו"ה מצוי הדר ב' דاكتוי לא חל. אמן בתוס' שם ב' אף משעת אמרתו, שלא הוציא הממן מרוח"י (ובכ"ב באמרי משה סי' ל"ט). ובאו"ש (להלן זכי פ"ט הי"ג) הביא דפלוני בירושלמי הוא. אמן בנתיה"ט כבר ב' מהמהרי"ט (סי' ע"ד) דאין זוכה ממש למפרע, אלא שעבוד ויפוי כח הוא דאית לי, ועיב שפיר מצוי הדר ב'. ויעו"ע באבן האול (להלן זכי פ"ט הי"ג) משכ"ב שלא נעשה שלו למפרע, אלא זוכה שיהא שלו לאח"מ, יעוו"ש.

ד. הערכה מסוגי דף קנ"ג על שי' התוס' דבע"ח chorah.

ולבאו' יש להעיר לש' התוס' ודעימי' רעמד הור מהתורהchorה, ולא שעצם העמידה מבטלת המנתנה מסוגי' דגמ' (דף קנ"ג) בהיא מתנת שכ"ט שלא הוי כתוב בה ומגו מרע"י איפטר לבית עולמי', ואין ידוע אם מאותו החולי או שעמד ביןתיים ונתרפה. ופי' התוס' שהירושים היו טוענים שעמדו, ואע"פ שלא היו טוענים שהור בו, מסתמא וראי הור בו. ואיפלינו רבה ואבוי אי אול'י בתור חוכה דהשתא שמת לפנינו, וכולה סוגי' סובכת חולכת בדי חוכה דהשתא עכ"פ להוציא ממון. ואבוי הקי' מספינה המטאורפת ביום דעתנו עלייהם חומרិ' חיים. ובתוס' שם מבוי שהוא חוקת חי. וברבינו יונה ב' דראיכא תרתי לריועתא

ובקצוה"ח (שם סק"ג) כי דלחורה לא חיש". ובdry' הש"ך ייל דליך אשיתיה ממתנת שכ"מ, משום דבראקי נאי מהני חורה היינו משום דאכתי לא חל דDSLב"ל הוא, ובכח"ג ס"ל דשפיר חיש" דאייז ביטול הקניין דאכתי לא חל. ואף להרשב"א ב"ב (dry' מ"ד ע"א) שכ' דחיל משעה הראשונה וכ' דיכול לחזור, היינו דכל שלא חור בו בשנייע הקרקע לידי חל שעבוד דמעיקרא. והיינו דלווה נשתעבד למלה, הוא וכל נכסיו, ומה שעובד זה חיל ג"כ על הקרקע שקנה, ושעובד זה על גוף הקרקע ודאי לא חל עד שבאת לידי. וע"כ יכול לחזור שלא יכול על קרקע זו, ויל"ד א"י מהני חורה לקרקע זו לבדה אי לאו, ואכמ"ל). וע"כ ס"ל להש"ך דחיש" לחורה, דאכתי לא חל על גוף הקרקע, ודוק". ובמתנת שכ"מ ס"ל דאייז משום דאכתי לא חל אלא אומדנא דתנאי או מתקנת. והקצוה"ח, אף דבמתנת שכ"מ אין הטעם דאכתי לא חל לפמש"ב (ס"ר רמ"ה) דחל למפרע, מ"מ ס"ל דבלאה"ה נמי לא חיש" לחורה.

ועכ"פ להרמב"ם דעתם דchorah דאכתי לא חל, וכן להטור והרא"ש שבפסקות הטעם chorahafi בעודו שכ"מ דאכתי לא חל (ומשו"ה בהוציא מתח"י איןchor, דрутו שיקנה מיד ודורוק אעד chor ומטעמא אהרינה), אפשר דבטענו bri chor, ניחוש chorah, ובלא מענה לא חיש". והוא דלא טענין לחו בין שאביהם hei נאמן, וכן הם, אילו ידעו בבר, היינו משום דAMILתא דל"ש לא טענין. אלא שדייז שני בפלוגנתא

דלא חיש" לחורה, וכ"כ התוס' להdry' (dry' קי"ד ע"א) ד"ה וניחוש דלא חיש" שלא חור בו ולא בעין עדים שיעידו שם דאל"ב בטלת כל מתנת שכ"מ. וטעמא דלא חיש"ן לחורה, לכוא יש לתלות בטעם chorah, דאי תקנ"ח הוא שיכול לחזור בו והוא ביטל המתנה מכאן ולהבא בכדי שלא תטרף דעתו, פשוט טפי שלא חיש", דמהיבר תיתוי שהי" chorah ועקריה לממתנה, ויש כאן מתנה ודאי, אף ביטענו שחור אין נאמני דין ספק מוציא מיד וראי מתנה. אמן אי טעמא chorah משום שאכתי לא חל עד לאחר מיתה וכקנין לאחר ל', א"כ אין כאן מתנה ודאי דאכתי לא חל. והוא דלא חיש" לחורה היינו משום דלא שכחא הוא שיחזור, ושארית ישראל לא יעשו וגוי ועומדים בדיבורים. ולפי"ז ייל דדורוקא בלא טענה bri לא חיש" לחורה. אבל בטענת bri שחור שפיר ניחוש עכ"פ שלא להוציא מחוקתם. ולטעם chorah משום אומדנא ותנאי שיכול לחזור בו, לכוא הוא כמש"ב הר"ז קידושין פ' האומר (dry' כ"ה ע"ב מדפי הר"ף) דעל המקיים התנאי או המבטלו בכו"ע עליו הראי, והכא נמי בפשטו chorah מבטלת המתנה, ועל chor להוכחה שבטלת המתנה (ולא שקיים המתנה תלוי במה שלא chor). ולפי"ז לא יהו נאמנים שחור, ועליהם הראי.

ובש"ך (ס"י קב"ב סק"ב) כי להוכחה דלא מהני chorah בדראקי נאי מהני, איך טורפין מלכותות, ניחוש chorah.

נאמנים א"כ לומר חור, דהא לא אמרו שלא חור אם לא עמד, וא"כ אמאי אין נאמנים שחור אף אם אין נאמנים על העמידה. וצ"ל שהרי התום כ' שלא היו טוענים שחור ולא ידעו ג"כ שחור, אלא כל טענותם וידיעתם הוא שעמד, ותו לא מיד. וע"כ ביוון שאין נאמנים שעמד, ליבא צד חורה, שהרי לא טענו בן, ואין יודעים מהורה כלל. ולפי"ז יש ליישב מה שחרנו באות ד' לדעת התום שאין העמידה מבטלת, איך שיקח חוכה על החלוי והעמידה, והוא אי"ז הספק שלפנינו אלא אם חור, ועל חורה ליבא חוכה. ולפי"ז א"ש,abicoin שכל טענותם הוא שעמד, ומתקן כך יודען אנו שחורה, אך אין טענה שחור סתום, ע"כ שפיר ייל"ד חוכה על העמד, דזהו הספק שלפנינו ביוון שהוא טענתם.

ואי נימא שאין נאמנים שחורה, הא רנאמים לאביי לומר שעמד לתום' רעד נמי מתרת חורה הו, והוא על חורה נפה אין נאמני, א"כ מה שאין נאמנים משום דミלתא שלא שכיהה הוא ומסתמא עומד בדיבورو. א"כ בעמד לא שיקח זה, רבעמד ודאי שכיה שחורה. וביוון שרוב חולים לחיים, ואיכא נמי חיקת חי, ובלאה"ג מצו אמרי שעמד, רהמידה אינה מילתא שלא שכיהה, וע"כ נאמנים שעמד וחור, ורק בסתום חור אין נאמנים. אך אי טעמא שאין נאמנים משום דתנאי הו, ועליהם הראי" שנתבטלה המתנה, ביוון שה坦ני בקום ועשה ובמיש"ב הרץ בקידושין, א"כ בעמד נמי אמאי נאמנים והוא חורה

דרבותא דכ"ה דעת התום' והרא"ש, אמן דעת הרמב"ן ב"ב (דף ע' ע"ב) וכן נקט בש"ד (ס"י ק"ח סק"ח) דاتفاق מילתא שלא שכיהה מעنين להו כל שהי אביהם אמן, וא"כ לבאו מוכח דין אין נאמנים, דין נאמנים, אמאי לא מעنين וע"כ דין אין נאמנים אפיק בברא. אך לדעת הטור והרא"ש שלא מעنين להו במילתא דל"ש, אפשר דברברי נאמנים. ומה שבאים ה"י נאמן לומר שחורה, הינו משום שבידו ה"י לחורה, או שבזה גופה חורה הוא, אך לא לה דאית לי נאמנות).

שו"מ בשער המשפט (ס"ס כ"ב) שחו"ח ממתנת שכ"מ שלא הייש"י לחורה. וכ' שאין לומר שבטוען ברי נאמן, דא"כ אמאי לא מעنين לכל יורשים שחורה אביהם. וכ' שדוחק לומר דהוא משום דミלתא שלא שכיהה וע"כ לא מעنين, עבת"ד, ולא פי" הדוחק.

ו. **יביא להוכיח מסוני הניל לב'**
הצדדים. וישוב ההערה שבאות ד'. ויל"ד בסוגי הניל לדעת התום' רעד חורה משום חורה, אי נימא דבטוען ברי שחורה נאמנים, א"כ לרבה דבר הרוי מת וקבעו מוכחה עלייו שלא הייש"י שעמד, ואין נאמנים ביוון דאיכא חוכה דהשתא שמית לפנינו, דל מהכא עמידה וייהו נאמנים בעצם החורה, וטענים שחורה מה שעמד יודעים שחורה, וטענים שחורה ונאמנים ע"כ אף אם לא עמד. וזה איינו נגד חוכה. ואפשר שיש באן הודהה, ביוון שלא טענו חור סתום, אלא עמד וחור, וא"כ הודהו שם לא עמד לא חור. אמן יש לפkapק בזה אם הודהה הוא ולא יהו

(ר' קנ"א) דהא דחוור אף بلا עמד, משום שאין חל אלא לאחר מיתה וכל שלא חל יכול לחזור בו, ואפ"ה כ' כאן בפשיטות שאין נאמנים בלבד עדים לומר שחזור. וכיון שלא מצאנו למי שיחולק בזוז וכ"ג בשער המשפט הנז', וכן מוכח להש"ך דעתינו אף במילתא דלא שכיהא והכא לא טעניתן, ע"ב שאין נאמנים, וכמ"ב.

ע"ב נראה דמציאין מהיירשין עד שיביאו ראי' בעדים שחזר בו. אף שבסבירא יש מקום לדון האם עדין לא חל עד לאחר מיתה ומשו"ה מהני החורה, ועל המקובל להוביח שהל המתנה, מ"מ כיון שכבר עשה מעשה נתן בשטר או באמירה שהן כתובין ומסורתין, עליהם להוביח שלא חל המתנה. ועוד יש להוסיף שאם ה"י בשטר, מדלא קרע או החזיר השטר ישכאן ריעותא שלא חזר בו.

וכן בעיקר החורה ליד אם צrisk חורה בפני עדים ממשיב הראשי בקידושין ריש פ' האומר, עכ"פ לאפקוי מדברים שבלב, וא"כ עליהם להביא העדים שחזר בו. ואם אומרים הלוכו למ"ה אפשר שמתניתם להם יעוי סי' ב"ד. עכ"פ אם אין מביאים ריעותא הוא ע"כ אין נאמנים.

בקו"ע הוא. ויל' כיון שא"צ מעשה חורה, דהא בלבו חזור, דבלבו ובלב כ"א הוא. והעמידה גופא, או דג"ב ל"ח קו"ע או דאי"ז מהתנאי, דהתנאי הוא החורה, והחורה מミלא את' בשעומד, וע"ב נאמנים עכ"פ שלא להוציא מהם.

ובזה ג"כ א"ש טפי מה שהערנו אמא' מהני חוקה, והרי הנידון והספק הוא על החורה ולא על העמידה. ואמנם אי אין נאמנים כלל שחזר בו סתם, ורק בשטוענים שעמד נאמנים, א"כ ודאי' רהספיק הוא על עצם העמידה, וע"ב שפיר דינין חוקה הדשתא ומעיקרא על החולי והעמידה. ולרבה אול' בתה השתה, ואין נאמנים שעמד, ומילא אין צד שחזר. ולאבי נאמנים על העמידה, וע"ב חיישי' שחזר, ופסות.

ג. יוכיח מדברי היד רמ"ה בזה. ומה שיש עוד לדון בזה.

ות"ל מצאתי ביד רמ"ה שם (אות קל"ג) שמכוחה דעתם לאBei נמי חורה, דאי'Bei חורה לאביי, נהי דחיישי' שעמד ולא אול' בתה חוקה הדשתא, מ"מ נחייבינו ליתמי לאיתוי ראי' דהדר ב'. ואיל' איתתו עדים, לרבה נמי בטלחה המתנה אף אם לא עמד, והוביח דא"צ תו לומר שחזר. ועכ"פ כי להדי' צרכיבין היורשין להביא עדים שחזר בו, ואין נאמנים אף בטענת בר. ודעתי היד רמה

העלוה לדינן:

כל זמן שאין היורשין מביאין עדים וראי' שחזר בו אין נאמנים, אף במטלטלין מוציאין מידם, כיון שהמתנה ודאית, עליהם להוביח שבטלחה המתנה, ובמכו' ברמ"ה. וכ"פ בשער המשפט. וכן מוכח מהש"ך וכמ"נ"ת.